

Het voorkomen van de grote zilverreiger in de westelijke Eempolders

Jan de Mooij

In het grootste deel van de twintigste eeuw was de grote zilverreiger in Nederland een dwaalgast, die hooguit eens in de tien jaar werd waargenomen. Aan het eind van die eeuw namen de aantallen toe, maar nog maar twintig jaar geleden waren er in heel Nederland maximaal 20 exemplaren aanwezig. In de Oostvaardersplassen waren er toen al enkele broedparen. Die vogels waren kennelijk behoorlijk honkvast, want pas in 1999 werd voor het eerst één grote zilverreiger bij onze tellingen gemeld.

Grote zilverreiger

Hugo Weenen

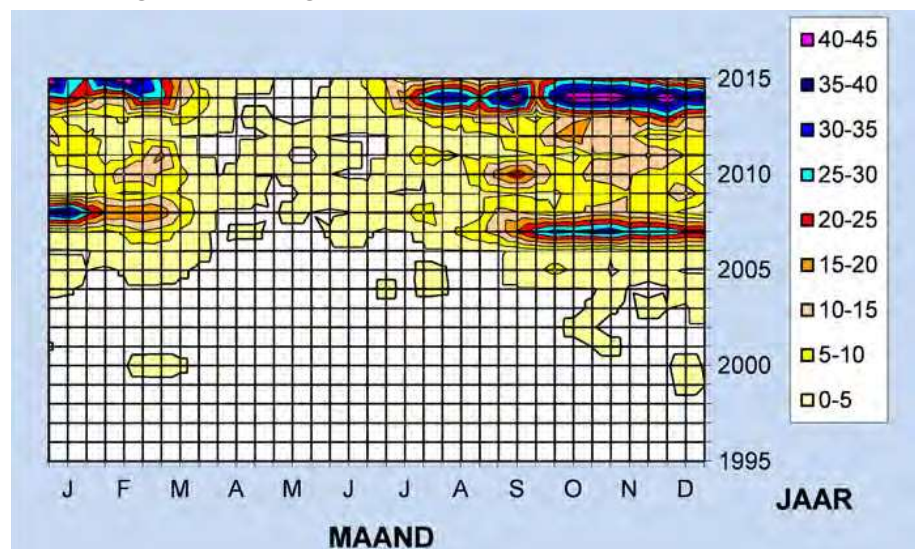
Na 1999 werden er elk jaar wel één of meer waargenomen, maar tot eind 2004 nooit meer dan één tegelijk. Figuur 1 en 2 tonen de verder ontwikkelingen. Eerst kwamen twee jaren met wat meer waarnemingen, ook van iets grotere aantallen, maar in het najaar van 2007 stegen de aantallen opeens explosief. Dat jaar waren er erg veel veldmuizen, en kennelijk trok de overvloed aan prooi van heinde en ver grote zilverreigers aan. Hier blijkt natuurlijk ook uit dat grote zilverreigers niet alleen vis en kikkers eten, maar ook kleine zoogdieren als ze die te pakken kunnen krijgen. Hetzelfde geldt trouwens voor blauwe reigers.

Na de piek in de winter van 2007 /2008 namen de aantallen weer af maar ze

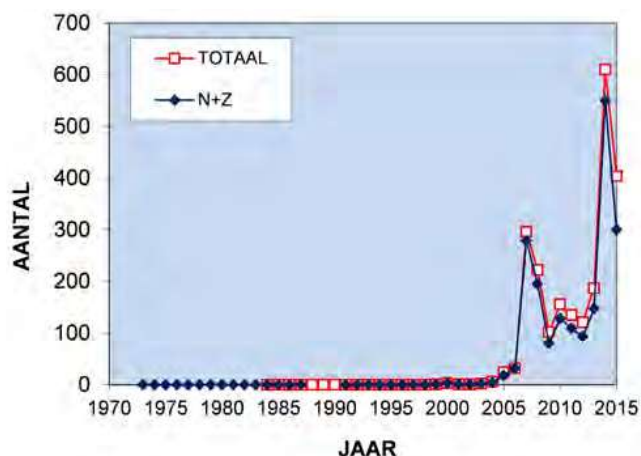
weer toe tot recordwaardes. Ook in het begin van 2015 waren er nog erg veel veldmuizen, maar daarna leek deze plaag in de Eempolders afgelopen. In de tweede helft van 2015 liepen de aantallen daardoor weer terug. De aantallen bleven echter wel duidelijk hoger dan in eerdere 'normale' jaren. We moeten afwachten of dit betekent dat de aantallen in de toekomst nog verder zullen toenemen.

Opvallend is het piekje in september 2010. Dit piekje treedt ook op bij de blauwe reiger, de buizerd en de torenvalk. Vroeger waren er ongeveer om de drie jaar muizenjaren, dus ongeveer op dat moment zou je het begin van het volgende muizenjaar verwachten. Is in 2010 de toename van het aantal veldmuizen in de kiem gesmoord?

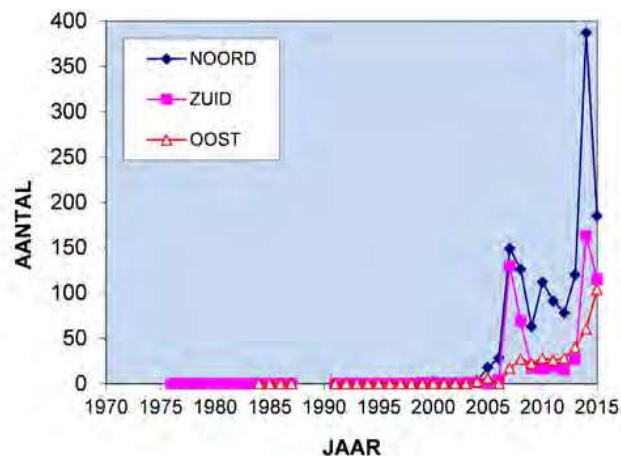
bleven op een veel hoger niveau dan voorheen hangen. Dit duurde tot er in 2014 weer een muizenjaar optrad. De aantallen grote zilverreigers namen

Figuur 1 Samenvatting van alle telresultaten voor de grote zilverreiger

Figuur 2 Totaal aantal getelde grote zilverreigers per jaar

Figuur 3 Totaal aantal getelde grote zilverreigers per telgebied per jaar

aantallen, maar in het najaar van 2007 stegen de aantallen opeens explosief. Dat jaar waren er erg veel veldmuizen, en kennelijk trok de overvloed aan prooien van heinde en verre grote zilverreigers aan. Hier blijkt natuurlijk ook uit dat grote zilverreigers niet alleen vis en kikkers eten, maar ook kleine zoogdieren als ze die te pakken kunnen krijgen. Hetzelfde geldt trouwens voor blauwe reigers.

Na de piek in de winter van 2007/2008 namen de aantallen weer af maar ze bleven op een veel hoger niveau dan voorheen hangen. Dit duurde tot er in 2014 weer een muizenjaar optrad. De aantallen grote zilverreigers namen weer toe tot recordwaardes. Ook in het begin van 2015 waren er nog erg veel veldmuizen, maar daarna leek deze plaag in de Eempolders afgelopen. In de tweede helft van 2015 liepen de aantallen daardoor weer terug. De aantallen bleven echter wel duidelijk hoger dan in eerdere 'normale' jaren. We

moeten afwachten of dit betekent dat de aantallen in de toekomst nog verder zullen toenemen.

Opvallend is het piekje in september 2010. Dit piekje treedt ook op bij de blauwe reiger, de buizerd en de torenvalk. Vroeger waren er ongeveer om de drie jaar muizenjaren, dus rond dat moment zou je het begin van het volgende muizenjaar verwachten. Is in 2010 de toename van het aantal veldmuizen in de kiem gesmoord?

Figuur 3 geeft de verdeling van de aantallen over de telgebieden. Hieruit blijkt dat buiten de muizenjaren het aantal grote zilverreigers in telgebied Noord veel hoger is dan in de andere gebieden. Als we corrigeren voor de oppervlakte van de gebieden blijkt echter dat de dichtheid in de Oostermeent vergelijkbaar is met die in Noord. Het valt verder op dat in de muizenjaren de aantallen in Zuid relatief veel sterker toenamen dan in de andere gebieden. Dit suggereert

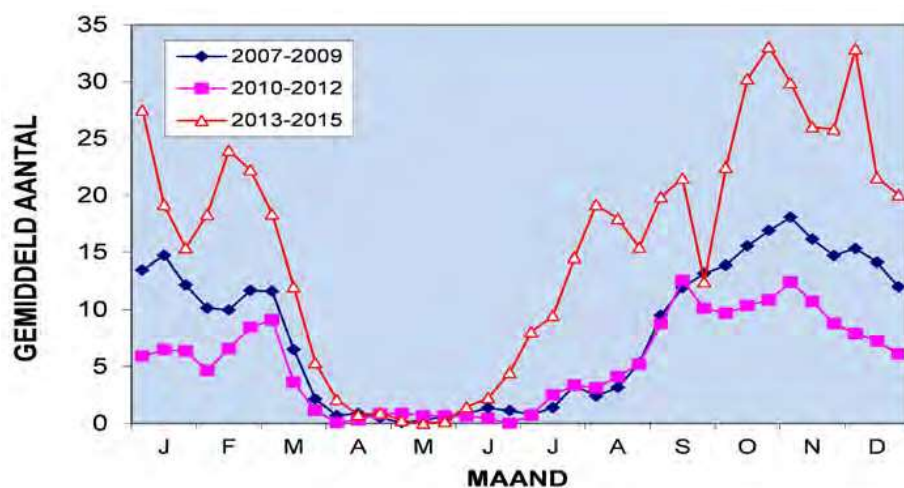
dat buiten de muizenjaren, als de reigers vooral in en bij de sloten foerageren, er in de Zuidpolder te Veld relatief weinig voedsel beschikbaar is.

De presentie van de grote zilverreiger gaat rond 2005 in een paar jaar van minder dan 10% naar ongeveer 80%. Daarna is er nauwelijks meer sprake van een toename. Deze soort ontbreekt in meestal in april en mei, maar in de andere maanden is hij tegenwoordig bijna altijd aanwezig.

De verdeling over het jaar laat zien dat er in april en mei bijna geen grote zilverreigers worden gezien. Aangenomen mag worden dat ze dan in de broedkolonies verblijven. Het ligt voor de hand om daarbij de kolonie Oostvaardersplassen te denken, maar het schijnt dat in de winter een groot deel van de grote zilverreigers in Nederland uit oost- of midden Europa komt. Alleen in 2014 en 2015 waren behoorlijke aantallen aanwezig vanaf eind juni. In de eerdere jaren begon de toename pas in juli. Van oktober tot en met februari zijn de aantallen mijn of meer constant. Er viel geen muizenjaar in de periode 2010-2012, vandaar dat de aantallen toen lager waren. Bedacht moet worden dat we in deze grafiek maar over drie jaar middelen (het heeft geen zin om jaren mee te nemen, waarin er nauwelijks grote zilverreigers waren), zodat toevallige afwijkingen in een bepaald jaar een flinke invloed kunnen hebben.

Referenties

Bijlsma, R.G. Hustings, F en Camphuysen, C.J., 2001 *Algemene en schaarse Vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2)* GMB Uitg./ KNNV Uitg, Haarlem/Utrecht

Figuur 4 Gemiddeld aantal grote zilverreigers per decade voor drie periodes van drie jaar